

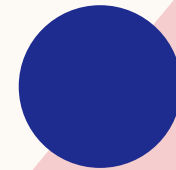
بِه نام خدا

فرهنگستان علوم پزشکی کشور

2

قرآن سلامت و رسانه
فرصت ها و آسیب ها

عباس علی واشیان

نگاه مقام معظم رهبری دام عزه

- ایشان در جایی فرمودند: «اگر من امروز رهبر انقلاب نبودم حتماً رئیس فضای مجازی کشور می‌شدم»
- در جایی دیگر فرمودند: «اهمیت فضای مجازی به اندازه اهمیت انقلاب اسلامی است».
- انتقاد صریح رهبر انقلاب از مدیریت فضای مجازی در کشور در ابتدای سال ۱۴۰۰
- تاکید بر رویکرد فرصت محور در مواجهه با فضای مجازی در سال ۹۹

نگاه مقام معظم رهبری دام عزه

- قوت در فضای مجازی حیاتی است (ابتدای سال ۹۹ در سخنرانی نوروزی)
- مدیریت فضای مجازی جزو مسائل کلیدی، کوتاه و میان مدت است (۲۲ تیر ۹۹)
- کسانی، از بیرون فضای مجازی ما را مدیریت می‌کنند
- اهمیت فضای مجازی و تاکید بر لزوم راه اندازی شبکه ملی اطلاعات (در جلسه با هیئت دولت در دوم شهریورماه ۹۹)
- ما نمی‌توانیم مردمان را که با فضای مجازی ارتباط دارند، بی‌پناه رها کنیم
- آفات و زیان‌های احتمالی در آموزش مجازی (۱۱ شهریورماه ۹۹)
- لزوم برنامه‌ریزی برای مقابله با تهدیدهای جدید فضای مجازی (مهرماه ۹۹ نسبت به پیش‌بینی و لزوم برنامه‌ریزی برای مقابله با تهدیدهای جدید فضای سایبر)
- ادب اسلامی با گسترش فضای مجازی کم رنگ می‌شود (۱۵ بهمن ماه ۹۹)
- فرصت فضای مجازی برای بصیرت آفرینی (۲۱ اسفند ۹۹)

مقدمه

- شبکه جهانی اینترنت و فضای مجازی که محصول عملکرد آن است، نماد پیشرفت علم و فن آوری است.
- فضای مجازی عرصه جدیدی برای حیات بشری است که قابلیت پذیرش و انجام بخش عمده ای از نیازها، فعالیت ها و شئونات زندگی بشر و اجتماعات انسانی و حکومت ها را دارد.
- فضای مجازی، به عنوان سایه فضای واقعی و از طریق تمرکز پردازش و جابه جایی اطلاعات، توانایی شبیه سازی فعالیت ها و ساختارهای فضای واقعی را داشته و این شبیه سازی را با اثربخشی در فضای واقعی انجام می دهد.
- فضای مجازی، بر سلامت جسم و روان و سلامت اجتماعی و معنوی آحاد جامعه تأثیرگذار است.

بیان لطیف

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ»
(ابراهیم/۴)

«وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ» (انفال/۶۰)

«الفرصة سريعة الفوتِ بطئية العود!»
(بحار/ج ٧٨/ص ١١٣)

«بَادِرِ الْفُرْصَةَ قَبْلَ أَنْ تَكُونَ غُصَّةً»
(نامه ٣١ نهج البلاغه)

نقش شیطان

۱. قرآن می‌فرماید: «وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ»
(انعام/۱۲۱)

شیطان به ذهن افرادی اندازد که چنین کاری بکنند و
وسوسه‌ها از شیطان است.

روش های آسیب فضای مجازی

۱. ایجاد حدس و گمان، توهین و تهمت یا شایعه و برداشت شخصی برخلاف انتقال اخبار و واقعیت ها به شکل صحیح و مستند
قرآن می فرماید: «إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا» (حجرات/۶)
دهد به حضرت سلیمان(ع) گفت: «أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَأٍ يَقِينٍ» (نمل/۲۲) «من بر چیزی آگاهی یافتم که تو بر آن آگاهی نیافتی؛ من از سرزمین «سبا» یک خبر قطعی و یقینی برای تو آورده‌ام».

روش های آسیب فضای مجازی

۲. برهم زدن امنیت فکری و روانی جامعه با عدم تخصیص هر محتوایی برای مخاطب خاص خودش

موسی(ع) پیامبر اولوالعزم بود، اما در ماجرای همراهی با خضر نشان داد که ظرفیت و تحمل دیدن و شنیدن همه چیز را ندارد. قرآن می‌گوید همه مردم ظرفیت یکسان ندارند: «لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ» (مائده/۱۰۱)

مهارت های تشخیص آسیب با سرعت عمل

قرآن در ماجرای فرار حضرت موسی علیه السلام از مصر می‌فرماید: «وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى» (قصص/۲۰) وقتی دربار فرعون تصمیم گرفت موسی را بگیرند و او را بکشند. شخصی با سرعت به شهر آمد و این خبر را به موسی داد. اگر او به موقع نمی‌آمد، کار موسی تمام شده بود.

در قرآن می‌خوانیم که وقتی مادر حضرت موسی علیه السلام، نوزادش را در صندوقی گذارد و آن را به نیل انداخت، آن را رها نکرد، بلکه به دخترش گفت: «وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ» (قصص/۱۱) بدون آنکه کسی متوجه شود، این صندوق را دنبال کن. ما نیز باید همه چیز را رصد کنیم. خیلی وقت‌ها از مسایل مهم، زمانی خبردار می‌شویم که کار از کار گذشته است.

تحلیل وکارشناسی صحیح محتوای مجازی

در این باره قرآن می‌فرماید: «وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولَى الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ» (نساء/۸۳) اگر اخبار جامعه به پیامبر و پیشوایان - که قدرت تشخیص کافی دارند- بازگردانده شود، مردم از ریشه‌های مسائل آگاه خواهند شد.

فضای مجازی سالم بدون حب و بغض شخصی

قرآن می‌فرماید: «شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ» (نساء/۱۳۵) برای خدا شهادت دهید، اگرچه (این گواهی) به زیان خود شما، یا پدر و مادر و نزدیکان شما بوده باشد! این بدین معناست که در درج اخبار و مطالب قبل از رعایت مصالح شخصی، **خدا** را در نظر بگیریم.

در نظر گرفتن حریم خصوصی و شخصی افراد

قرآن می‌فرماید: «أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ» (حجرات/۶)
مبادا به گروهی از روی نادانی آسیب برسانید!

پیشگیری از بازتاب منفی، سوء استفاده و بهره برداری غلط با فرصت دادن

قرآن می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا
وَاسْمَعُوا» (بقره/۱۰۴)

ای افراد باایمان! (هنگامی که از پیغمبر تقاضای مهلت برای
درک آیات قرآن می‌کنید،) نگوئید: «راعنا»؛ بلکه بگوئید:
«انظرنا». (زیرا کلمه اول، هم به معنی «ما را مهلت بده!» است
و هم به معنای «ما را تحمیق کن!»؛ و دستاویزی برای دشمنان
است).

عرضه کردن محتواها بر قرآن و عترت

امام صادق(علیه السلام) فرمود: اگر یک چیزی از من شنیدید، با قرآن تطبیق کنید، اگر طبق قرآن بود، از ماست. اگر یک چیزی از ما نقل شد که ضد قرآن بود، قبول نکنید. حتی حدیث را باید تحقیق کرد.

فضای حقیقی به جای فضای مجازی

فضای مجازی، مانع فضای حقیقی نشود.
چنان سرگرم کار در این فضا نشویم که از خانه و خانواده
و رفتن به نماز جماعت و جمعه و ... غافل شویم.
بدانیم ارتباطی که از طریق فضای مجازی با یکدیگر
برقرار می‌کنیم، حکم دید و بازدید حضوری و ملاقات
چهره به چهره و صله ارحام را ندارد.

حفظ خط توحید و مقدسات الهی و دینی

خداوند درباره پیامبرش می‌فرماید: «وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ» (حاقه/۴۷-۴۴) اگر او سخنی دروغ بر ما می‌بست، او را با قدرت می‌گرفتیم و رگ قلبش را قطع می‌کردیم و هیچ‌کس از شما نمی‌توانست از (مجازات) او مانع شود!

برخورد با عوامل آسیب در فضای مجازی

در آیات پایانی سوره احزاب می‌فرماید: «لَّيْن لَّمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا * مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا ثَقَّفُوا أَخَذُوا وَفُتِّلُوا تَفْتِيلًا * سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ (ص) وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا» (احزاب/۶۲-۶۰) اگر منافقان و بیماردلان و آنها که اخبار دروغ و شایعات بی‌اساس در مدینه پخش می‌کنند دست از کار خود برندارند، تو را بر ضدّ آنان می‌شورانیم و جز مدّت کوتاهی نمی‌توانند در کنار تو در این شهر بمانند! آنها از همه جا طرد می‌شوند و هر کجا یافت شوند، دستگیر و به سخت‌ترین مجازات خواهند رسید! این سنّت خداوند در اقوام پیشین است و برای سنّت الهی هیچ‌گونه تغییری نخواهی یافت!

راهکارهای دیگر در مواجهه با آسیب های فضای مجازی

- تقویت سواد رسانه ای خانواده در استفاده از فضای مجازی برای پیشگیری از سوءظن، بدبینی، تشویش، اضطراب، بی اعتمادی و نابودی روابط خانواده
- استفاده ی کاربردی از آیات و احادیث مبتنی بر شناخت نیازها و سؤال های روز
- صداقت، ایمان، تقوا، توکل، صله ی رحم و فرهنگ ارتباط خانواده ها
- پرهیز از حرمت شکنی، غیبت، تهمت و بدزبانی با کمک داستان های انبیاء، ائمه و اولیای الهی در قرآن و سیره

شناخت، تحلیل و مدیریت مصارف رسانه خاص کودکان، نوجوانان و جوانان

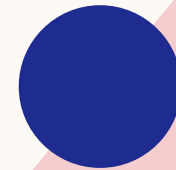
□ پیشگیری از اثرات سوء رسانه و فضای مجازی بر هوش و

رشد عاطفی خاصه کودکان و نوجوانان

□ استفاده صحیح از بازی های رایانه ای

□ شناخت مفهوم نسل و تقسیم بندی نسلی، ویژگی های نسل Z

و | در نسل های مختلف خاصه دهه هفتاد، دهه هشتاد و دهه نود

الحمد لله رب العالمين

سپاس از توجه شما

